
Kasa tiiliskiviä ei ole talo

Peltoniemi, Teuvo & Voipio, Martti (toim.): Alkoholi ja yhteiskunta. Otava, Keuruu 1983, 384 sivua

Mitäpä sanoa kirjasta, jossa jo on sanottu kaikki? Tietoa tästä teoksesta nimittäin löytyy. On kasakaupalla tuloksia, numeroita, tilastoja alkoholin kulutuksesta, alkoholin osuudesta onnettomuuksissa, Alkon ja ravintolalaitoksen toiminnasta, on tietoa alkoholilainsäädännöstä, raittiuskasvatuksesta, päihdehuollosta ja alkoholin kemiasta. Teoksen luettaessa tietää, että ”yksi litra alkoholia painaa 790 g” (s. 32), että ”vuosina 1974—1982 asukasta kohti laskettu alkoholijuomien kulutus on ollut keskimäärin 6.3 litraa absoluuttialkoholia vuodessa” (s. 71), että ”kevättalvella 1979 12-vuotiaista raittiita oli 81 %” (s. 95), että ”kieltolaki tuli voimaan 1.6.1919” (s. 194), että ”poliisin suojissa oli vuonna 1980 lähes 208 000 päihtynyttä selviämässä” (s. 241) jne.

Tietotulvasta toipuminen ottaa aikansa, mutta kun siitä on toipunut, alkaa epäily kalvaa. Tietysti tämänkaltainen tieto on tärkeätä, mutta... Kuka kapakassa istuessaan miettii, paljonko painaa litra kaljaa? Paljonko terapeuttia hoitotyössä auttaa tieto rattijuoppojen määrästä 1950-luvulla? Auttaako tieto A-klinikoiden määrästä lopettamaan juomisen? Entä todella tärkeät kysymykset? Miksi ihmiset käyttävät alkoholia? Miksi he käyttävät sitä siitä huolimatta, että se vaarantaa heidän terveytensä? Mitä alkoholi saa aikaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa?

Tämänkaltaisiin kysymyksiin teoksesta saa turhaan hakea vastausta. Kukaan ei tiedä, lievittää-

kö alkoholi ahdistusta vai lisääkö se sitä: ”tulokset ovat vastakkaisia tai ristiriitaisia” (s. 44). Nuorten alkoholin käyttöä koskeva tutkimustieto ”ei ole ollut kasautuvaa” (s. 93), joten sen suhteen täytyy tyytyä pelkkään juomatapojen kuvailuun. Alkoholin ja perhe-elämän välistä suhdetta koskevien tutkimusten ”tulokset ovat ristiriitaisia” (s. 146). Lopulta myöskään ”nykyiset tiedot alkoholismista ja sen hoidettavuudesta eivät riitä” (s. 331).

No, kun ei kerran tiedetä, ei tiedetä — minkäs sille mahdat. Jotenkin tuntuu turhauttavalta lukea jo esipuheesta, että ”usein todetaan, että asiasta ei tiedetä tarpeeksi tai juuri mitään” (s. 10). Turhautumista lisää se, että teos on pullollaan kaikenlaisia täysin toisarvoisia ja triviaaleja tietoja. Esimerkiksi: ”Yhdysvalloissa vuonna 1977 oli 2 400 yrityksellä hoitonojhausmalli” (s. 339), ”vuonna 1982 piti 116 henkilöä kaiken kaikkiaan 371 esitelmää esitelmäpalvelun kautta, kuulijoita oli 37 255” (s. 293), ”suomalaisia juomatapoja ei ole yksi vaan monta” (s. 91), ”alkoholi haittaa myös kävelyä suoraa viivaa pitkin” (s. 47).

Jäljelle jää kysymys. Jos alkoholitutkimus todella kehittyy niin valtavaa vauhtia, kuin tässäkin teoksessa useaan otteeseen annetaan ymmärtää, eikö olisi kannattanut odottaa vielä pari kuukautta ja julkaista alan perusoppikirja sitten, kun oleellisistakin asioista on jotakin muuta sanottavaa kuin ”en tiedä”?

Teoksen toinen ongelma on hajanaisuus. Kun 32 eri asian tuntijan kirjoittamia artikkeleita kirjassa on 45 ja sivuja suunnilleen 350, on selvää, että teemasta toiseen edetään rivakkaan tahtiin. Alkuun muutama liuska alkoholin käytön historiasta, sitten pari sanaa alkoholin kemiasta jne. Väliin on kuin lukisi tietosanakirjan osaa I, jossa kaikki ha-

kusanat kyllä alkavat A-kirjaimella, mutta mitään muuta yhteistä niillä ei sitten olekaan. Vain vaivoin voi kuvitella, min-käläinen teos olisi mahtanut olla ilman nyt tehtyä ”perusteellista toimitustyötä” (s. 9).

Ajatuksellisesti kirjoittajat ovat kaikkea muuta kuin samalla aaltopituudella. Kun toinen käyttää alkoholismien käsitettä peruskäsitteenään, on se toisen mielestä pelkkä ”tyhjä sana”. Kun yhdessä luvussa esitetään todella mielenkiintoisia ajatuksia siitä, miten mahdotonta on jakaa ihmiset kahteen luokkaan — alkoholisteihin ja ei-alkoholisteihin, lässähtää kaikki sellaiseen seuraavassa luvussa esiintyvään järjettömyyteen kuin ”alkoholin väärinkäyttö on periytyvää” (s. 64).

Teos Alkoholi ja yhteiskunta on esipuheen mukaan tehty alueen perusoppikirjaksi. Samoihin kansiin on yritetty koota alkoholitutkimuksen keskeiset tulokset, jotta niiden hyödyntäminen alan opetuksessa kävisi mahdolliseksi. Voi olla, ettei alkoholitutkimusta tässä suhteessa johdonmukaisemmaksi saa, mutta miksi yhteen kirjaan täytyy sotkea kaikki mahdollinen alkoholiin liittyvä? Oppikirja tällainen läjä artikkeleita (joista osa sinänsä on huomattavan mielenkiintoisia) on yhtä vähän kuin kasa tiiliskiviä on talo.

Klaus Weckroth

Uusi Alkoholipolitiikka aloitti

”Alkoholipolitiikka. Tidskrift för nordisk alkoholforskning” -lehden ensimmäinen numero on ilmestynyt. Samalla vanha 46 vuosikertaa Alkoholipolitiikka-lehden ruotsinkielisenä rinnakkais-